

Media ja lehdistö

Euroopan unionin tuomioistuin
LEHDISTÖTIEDOTE nro 29/21
Luxemburgissa 2.3.2020

Tuomio asiassa C-746/18
H. K v. Prokuratuur

Sellaisten sähköiseen viestintään liittyvien liikenne- ja paikkatietojen joukon, josta voidaan tehdä täsmällisiä yksityiselämää koskevia päätelmiä, saanti rikostutkintaa varten on sallittua vain vakavan rikollisuuden torjumiseksi tai yleiseen turvallisuuteen kohdistuvien vakavien uhkien ehkäisemiseksi

Unionin oikeus on lisäksi esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa annetaan syyttäväviranomaiselle toimivalta myöntää viranomaiselle lupa kyseisten tietojen saantiin rikostutkintaa varten

Virossa käynnistettiin H.K.:ta vastaan rikosprosessi, jossa häntä syytettiin varkaudesta, toiselle kuuluvan pankkikortin käyttämisestä ja oikeudenkäyntiin osallistuviin henkilöihin kohdistuvasta väkivallasta. Alioikeus määräsi H.K.:lle näistä rikoksista kahden vuoden vankeusrangaistuksen. Kyseinen päätös vahvistettiin sittemmin muutoksenhakuasteessa.

Pöytäkirjat, joiden perusteella näitä rikoksia koskeva syyllisyys todettiin, laadittiin muun muassa sähköisten viestintäpalvelujen tarjoamisen yhteydessä luotujen henkilöiden perusteella. Riigikohus (ylin tuomioistuin, Viro), johon H.K. teki kassaatiovalituksen, epäilee niiden edellytysten, joilla tutkintaviranomaiset ovat saaneet näitä tietoja, yhteensopivuutta unionin oikeuden kanssa¹.

Nämä epäilykset koskevat ensiksi sitä, onko sen ajanjakson pituus, jolta tutkintaviranomaiset ovat saaneet tietoja, kriteeri, jonka perusteella voidaan arvioida kyseisten tietojen saannin muodostaman asianomaisten henkilöiden perusoikeuksiin puuttumisen vakavuutta. Jos siis mainittu ajanjakso on hyvin lyhyt tai saatujen tietojen määrä on hyvin vähäinen, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee, voidaanko tällainen puuttuminen oikeuttaa rikollisuuden torjunnalla yleisesti eikä yksinomaan vakavan rikollisuuden torjunnalla. Toiseksi ennakkoratkaisua pyytäneellä tuomioistuimella on epäilyksiä siitä, voidaanko Viron syyttäväviranomaista, kun otetaan huomioon sille kansallisen lainsäädännön nojalla kuuluvat erilaiset tehtävät, pitää tuomiossa Tele2 ja Watson ym.² tarkoitettuna riippumattomana hallintoviranomaisena, joka voi antaa tutkintaviranomaiselle luvan saada kyseessä olevia tietoja.

Union tuomioistuin toteaa suuressa jaostossa antamassaan tuomiossa, että sähköisen viestinnän tietosuojadirektiiviä, kun sitä luetaan perusoikeuskirjan valossa, on tulkittava siten, että se on esteenä kansallisella säännöstölle, jossa annetaan viranomaisille oikeus saada sellaisia liikenne- ja paikkatietoja, jotka ovat omiaan antamaan tietoja sähköisen viestintävälineen käyttäjän harjoittamasta viestinnästä tai tämän käyttämien päätelaitteiden sijainnista ja joista voidaan tehdä täsmällisiä tämän yksityiselämää koskevia päätelmiä, rikosten ehkäisemistä, tutkintaa, selvittämistä ja syyteharkintaa varten ilman, että kyseinen tietojen saanti rajoitetaan koskemaan vain menettelyjä, joilla pyritään torjumaan vakavaa rikollisuutta tai ehkäisemään yleisteen turvallisuuteen kohdistuvia vakavia uhkia. Unionin tuomioistuimen mukaan tämä ei riipu sen

¹ Tarkemmin ottaen yhteensopivuutta henkilöiden tietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla 12.7.2002 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/58/EY (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi) (EYVL 2002, L 201, s. 37), sellaisena kuin se on muutettuna 25.11.2009 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/136/EY (EUVL 2009, L 337, s. 11) (jäljempänä sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi) 15 artiklan 1 kohdan kanssa, kun sitä luetaan Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 7, 8 ja 11 artiklan sekä 52 artiklan 1 kohdan valossa.

² Tuomio 21.12.2016, Tele2 Sverige ja Watson ym. ([C-203/15 ja C-698/15](#), 120 kohta); ks. myös lehdistötiedote nro [145/16](#).

ajanjakson pituudesta, jolta mainittujen tietojen saantia pyydetään, eikä tällaiselta ajanjaksolta saatavilla olevien tietojen määrästä tai luonteesta. Unionin tuomioistuin katsoo lisäksi, että sama direktiivi, kun sitä luetaan perusoikeuskirjan valossa, on esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa annetaan syyttäväviranomaiselle toimivalta myöntää viranomaiselle lupa liikenne- ja paikkatietojen saantiin rikostutkintaa varten.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

Niiden edellytysten osalta, joiden täytyessä viranomaisille voidaan myöntää oikeus saada sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajien säilyttämiä liikenne- ja paikkatietoja rikosten ehkäisemistä, tutkintaa, selvittämistä ja syyteharkintaa varten sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin³ nojalla toteutetun toimenpiteen nojalla, unionin tuomioistuin palautti mieleen sen, mitä se lausui tuomiossa *La Quadrature du Net* ym.⁴. Kyseisessä direktiivissä sallitaan siis se, että jäsenvaltiot toteuttavat muun muassa näistä syistä lainsäädännöllisiä toimenpiteitä, joilla rajoitetaan kyseisessä direktiivissä säädettyjen oikeuksien ja velvollisuuksien ulottuvuutta ja erityisesti velvollisuutta taata viestinnän ja liikennetietojen luottamuksellisuus⁵, ainoastaan, jos unionin oikeuden yleisiä periaatteita, joihin kuuluu suhteellisuusperiaate, ja perusoikeuskirjassa taattuja perusoikeuksia noudatetaan⁶. Tässä yhteydessä direktiivi on esteenä lainsäädännöllisille toimenpiteille, joilla asetetaan sähköisten viestintäpalveluiden tarjoajille velvollisuus säilyttää ehkäisevästi liikenne- ja paikkatietoja yleisesti ja erotuksetta.

Siltä osin kuin on kyse pääasiassa kyseessä olevalla säännöstöllä tavoitellusta rikosten ehkäisemistä, tutkintaa, selvittämistä ja syyteharkintaa koskevasta tavoitteesta, unionin tuomioistuin toteaa, että ainoastaan vakavan rikollisuuden torjuminen ja yleiseen turvallisuuteen kohdistuvien vakavien uhkien ehkäiseminen voivat suhteellisuusperiaatteen mukaisesti oikeuttaa sen, että viranomaiset saavat oikeuden saada joukon liikenne- ja paikkatietoja, joista voidaan tehdä täsmällisiä asianomaisten henkilöiden yksityiselämää koskevia päätelmiä ilman, että muista tietojen saantia koskevan pyynnön oikeasuhtaisuutta koskevista tekijöistä, kuten sen ajanjakson pituudesta, jolta tällaisten tietojen saantia pyydetään, voisi seurata, että tällainen tietojen saanti voidaan oikeuttaa rikosten ehkäisemistä, tutkintaa, selvittämistä ja syyteharkintaa yleisesti koskevalla tavoitteella.

Siltä osin kuin kyse on syyttäväviranomaisen toimivallasta myöntää viranomaiselle lupa saada liikenne- ja paikkatietoja rikostutkintaa varten, unionin tuomioistuin muistuttaa, että niiden edellytysten, joiden nojalla sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajien on annettava toimivaltaisille kansallisille viranomaisille oikeus saada hallussaan olevia tietoja, määrittäminen kuuluu kansallisen oikeuden alaan. Oikeasuhteisuutta koskevan edellytyksen täyttämiseksi tällaisessa säännöstössä on joka tapauksessa säädettävä selvistä ja täsmällisistä asianomaisten toimenpiteen laajuutta ja soveltamista koskevista säännöistä, joissa asetetaan vähimmäisvaatimukset, jotta henkilöillä, joiden henkilötiedoista on kyse, on riittävät takeet, joiden avulla heidän henkilötietojensa voidaan tehokkaasti suojata väärinkäytön vaaroilta. Kyseisen säännösten on oltava kansallisen oikeuden mukaan laillisesti sitova, ja siinä on erityisesti mainittava, missä olosuhteissa ja millä edellytyksin tällaisten tietojen käsittelyä koskeva toimenpide voidaan toteuttaa, jotta taataan, että puuttuminen rajoittuu täysin välttämättömään.

Unionin tuomioistuimen mukaan sen takaamiseksi, että näitä edellytyksiä noudatetaan käytännössä täysimääräisesti, on olennaista se, että toimivaltaisten kansallisten viranomaisten oikeus saada säilytettyjä tietoja edellyttää joko tuomioistuimen tai riippumattoman hallinnollisen elimen etukäteisvalvontaa ja sitä, että kyseisen tuomioistuimen tai elimen ratkaisu annetaan perustellusta pyynnöstä, jonka nämä viranomaiset esittävät rikoksen estämisen-, selvittämisen- tai syyteharkintamenettelyssä. Asianmukaisesti perustellussa kiireellisessä tapauksessa valvonta on suoritettava viipymättä.

³ Sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin 15 artiklan 1 kohta.

⁴ Tuomio 6.10.2020, *La Quadrature du Net* ym., [C-511/18](#), [C-512/18](#) ja [C-520/18](#), 166-169 kohta; ks. myös lehdistötiedote nro [123/20](#).

⁵ Sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin 5 artiklan 1 kohta.

⁶ Erityisesti perusoikeuskirjan 7, 8 ja 11 artikla sekä 52 artiklan 1 kohta.

Tältä osin unionin tuomioistuin täsmentää, että etukäteisvalvonta edellyttää muun muassa sitä, että mainitun valvonnan suorittamisesta vastaavalla tuomioistuimella tai elimellä on kaikki valtuudet ja kaikki takeet, jotka ovat välttämättömiä sen varmistamiseksi, että kyseessä olevat eri intressit ja oikeudet sovitetaan yhteen. Tarkemmin ottaen rikostutkinnan osalta tällainen valvonta edellyttää sitä, että kyseinen tuomioistuin tai elin pystyy turvaamaan oikeudenmukaisen tasapainon yhtäältä rikollisuuden torjumiseksi tehtävän tutkinnan tarpeisiin liittyvien intressien ja toisaalta henkilöiden, joita tietojensaanti koskee, yksityiselämän kunnioittamista ja henkilötietojen suojelua koskevien perusoikeuksien välillä. Siinä tapauksessa, että kyseisen valvonnan suorittaa tuomioistuimen sijaan riippumaton hallinnollinen elin, kyseisellä elimellä on oltava asema, jossa se voi suorittaa tehtävänsä objektiivisesti ja puolueettomasti, ja sen on tätä varten oltava suojattu kaikelta ulkopuoliselta vaikuttamiselta.

Unionin tuomioistuimen mukaan riippumattomuutta koskeva vaatimus, joka etukäteisvalvonnasta vastaavan viranomaisen on täytettävä, edellyttää sitä, että kyseinen viranomainen on ulkopuolinen siihen viranomaiseen nähden, joka pyytää kyseisten tietojen saantia, jotta ensiksi mainittu voi suorittaa kyseisen valvonnan objektiivisesti ja puolueettomasti suojattuna kaikelta ulkopuoliselta vaikuttamiselta. Erityisesti rikosasioissa riippumattomuuden vaatimus tarkoittaa, että tästä etukäteisvalvonnasta vastaava viranomainen ei yhtäältä osallistu kyseisen rikostutkinnan suorittamiseen ja toisaalta on neutraalissa asemassa rikosprosessin asianosaisiin nähden. Asia ei ole näin syyttäviviranomaisen, joka Viron syyttäviviranomaisen tapaan johtaa tutkintamenettelyä ja tarvittaessa ajaa virallista syytettä, kohdalla. Tästä seuraa, että syyttäviviranomainen ei voi suorittaa edellä mainittua etukäteisvalvontaa.

HUOMAUTUS: Ennakkoratkaisupyyntö antaa jäsenvaltioiden tuomioistuimille mahdollisuuden tiedustella niiden käsiteltävänä olevan yksittäisen asian yhteydessä unionin tuomioistuimelta unionin oikeuden tulkintaa tai unionin toimen pätevyyttä. Unionin tuomioistuin ei ratkaise kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevaa asiaa. Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on ratkaista asia unionin tuomioistuimen ratkaisun mukaisesti. Unionin tuomioistuimen ratkaisu sitoo vastaavalla tavoin muita kansallisia tuomioistuinta, jotka käsittelevät samanlaista ongelmaa.

Tämä on tiedotusvälineiden käyttöön tarkoitettu epävirallinen asiakirja, joka ei sido Euroopan unionin tuomioistuinta.

Tuomion [koko teksti](#) julkaistaan CURIA-sivustolla julistamispäivänä

Lisätietoja: Gitte Stadler ☎ +352 4303 3127

Kuvia tuomion julistamisesta on saatavilla sivustolla "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106